

KÂDIYÂNÎLERİN ALMANCA KUR'AN TERCÜMELERİ ÜZERİNE BAZI DÜŞÜNCELER

Doç. Dr. Hüseyin Yaşar¹

SOME THOUGHTS ON GERMAN TRANSLATIONS OF QURAN BY QADIYANIS

Ghulam Ahmad, towards to the end of 19th century, has founded Kadiyaniyya in Qadian, a small village, in India, under the occupation of British Empire. Ghulam Ahmad, he was born to a noble and land-owning family, received some religious education. He wrote articles against occupying Christians and native Hindus in the newspapers. Because of this, he got attraction of people. He benefited from this attraction and he firstly claimed that he is a reformer and then messiah, lastly pretended that he is a prophet.

After the death of Ghulam Ahmad in 1908, Hakim Nuraddin became the leader of the community with title of 'khalife'. However, after his death, Qadiyanis were divided into two sections: Kadiyanis and Lahoris. Kadiyani group has believed in that Ghulam Ahmad is a prophet. Lahori one has accepted him just as a messiah and reformer. The leader of Qadiyani community is called as a khalife.

Qadiyanis who were accused of being supporters of British, do not accept jihad. They have their own understanding of revelation and Quranic commentary. They have also some views against Ahli Sunnah.

This article deals with their understanding about Quran and revelation.

Anahtar Terimler: Kur'an-ı Kerim, Vahiy, Peygamber, Nübüvvet, Hatemiyet, Hadis, Nesh, Huruf-u Mukattaa, Cihat, ilham, keşf, Mehdi, Mesih, Müceddid, Kâdiyânîlik, Tercüme.

¹ DEÜ. İlahiyat Fakültesi, İzmir

Giriş

Kâdiyânîler ve Kur'an

Kur'an'ın, Müslümanlar nazarında ilâhî, evrensel bir mesaj olmanın yanında, İslam Dini'nin tartışmasız kabul görmüş tek bilgi ve ahkam otoritesi olduğunu bilen herkes, görüşlerine pazar bulabilmek, onları etkili kılmak için bunlara *Kur'anî* damgayı vurarak, bireysel doğrularını ya da kuruntularını Allah'a söyletme veya onaylatma çarelerini aramıştır. Bu çabanın tarih boyunca baş vurulan yolu ya ilâhî Kitabın tercümesi ya da tefsiri olmuştur. Tercüme ve tefsir literatürü bunun bol örnekleriyle dolu olduğu gibi, Kâdiyânî *Kur'an* çevirileri de buna orijinal bir örnektir.

Kur'an'ı *Kerim*'in tercümesi konusunda Kâdiyânîlerin görüşü kendi ifadeleriyle şudur: "Bazı Müslümanlar *Kur'an*'ın başka dillere tercüme edilemeyeceğine ve tercüme edilmesinin de yasak ve günah olduğuna inanırlar.² Hz. Ahmed, *Kur'an* metninin tamamen ilâhî olduğunu ispat etmiştir. Ayrıca *Kur'an*'ın tercüme edilemeyeceği düşüncesini de cerh etmiştir. Yalnız Hz Ahmed'e göre esas metnin tercümesi ile birlikte yayınlanması gereklidir"³

Fakat tefsir tarihi göstermektedir ki, *Kur'an-ı Kerim* Hz. Muhammed'den (as) beri her devirde Arapça'nın dışındaki dillere ayet ayet, sure sure veya bütün olarak her dile çevrilmiştir. İslâm tarihinde *Kur'an*'ın harfi tercümesinin imkansız olduğu kabul edilmiş olmasına karşılık, tefsiri tercümesine ferdi muhalefetler olmuşsa da genel manada bir karşı koyma olmamıştır. *Kur'an*'ın tercümesine karşı olmak onunun evrenselliğine karşı çıkma anlamına geleceğinden tarih boyunca büyük kitlelerce benimsenmemiştir.

Kâdiyânîlerin tercüme ile beraber *Kur'an* metninin de yayınlanması şartını koyduklarını söylememiz hakkı teslimdir. Ancak bu şart *Wilhelm Heyne* yayınevi ile beraber yayınladıkları "*Der Koran Vollständige Ausgabe*"⁴ adındaki *Kur'an* tercümesinde bozulmuştur. Bu baskı ilk defa

² Çağrı, 44.

³ Çağrı, 45.

⁴ Bkz.: *Der Koran, Vollständige Ausgabe*, Wilhelm, Heyne Verlag, Münih, 1994.

1992'de piyasaya çıkmış, 1994 yılında 4. baskıya ulaşmıştır. Gulâm Ahmed'in *Kur'an* metni olmadan tercümenin yapılamayacağı talimatı göz ardı edilerek tercüme yayınlanmaya devam etmektedir.

1-Kâdiyânîlerin Kur'an'ı Tercüme Sebepleri

Kâdiyânîlerin *Mehdi* ve *Mesih*'in ikinci halifesi olarak kabul ettikleri Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed (1889-1965) tarafından yazılan "*Kur'an-ı Kerim'in Tefsirine ve Araştırmasına Giriş*"⁵ adındaki kitapta *Kur'an-ı Kerim*'in tercümesiyle ilgili olarak yeni bir tercüme ve tefsir için duyulan ihtiyaç başlığı altında şu ifadeler yer almaktadır:

"Kur'an-ı Kerim'in bu yeni tercüme ve tefsirini okuyuculara sunarken bunun iktisadi ve ticari bir atılım olmadığını, ayrıca en büyük özelliğinin de yalnızca yeni oluşundan ibaret bulunmadığını belirtmek uygun olur sanırız. Bizi bu atılıma sevk eden kanaat, bugün Arapça bilmeyenlerin yeni bir Kur'an-ı Kerim tercümesine karşı ve Arapça bilen veya bilmeyen herkesin de yeni bir Kur'an-ı Kerim tefsirine karşı duydukları ihtiyaçtır. Bu ihtiyaç iki sebepten ileri gelmektedir:

1-Müslüman olmayanlar tarafından hazırlanan tercümelerin hepsi (Urdu dili, Farsça vb.) gibi bazı Doğu dillerine yapılan Kur'an tercümeleri müstesna, Arapça'yı ya az bilen veya hiç bilmeyen, bu sebepten dolayı bir Arapça metni tercüme etmek şöyle dursun, onu tam olarak kavrayabilmekten bile aciz bulunan yazarlar tarafından hazırlanmıştır. Onlardan bazısı kendi tercümelerini başka dillerdeki tercümelerden yapmışlardır. Bu ise orijinal metinden daha da uzaklaşılmasına yol açmıştır.

2-Metnin açıklanması konusunda bu tercüme Arapça'daki anlamına değil tefsirlere dayanır. Fakat esas bakımından bir tefsir başkalarının kabul veya ret edebilecekleri kişisel bir kavramdır. Bir tefsire dayanan tercüme metnin gerçek anlamını değil tefsir edenin kişisel anlama yeteneğini aksettirir. Bu sebeplerden dolayı Arapça bilen bilginler tarafından hazırlanmış olan ayrıca Arap dil bilgisi kurallarına uygun yeni

⁵ Bu kitap daha küçük bir ebatla Şinasi Siber'in tercümesiyle TC. Diyanet İşleri Başkanlığı'nca 1960 Ankara'da 81 sayı ile «*Kur'an-ı Kerim'in Tetkikine Giriş*» adı altında yayımlanmıştır.

bir Kur'an tercümesine gerçekten büyük ihtiyaç vardır. Elimizdeki bu tercüme yukarıda belirtilen ihtiyaçlara cevap vermektedir. İnşallah bunu başka dillerdeki Kur'an tercümeleri de takip edecektir."

"Arap dili felsefi bir planı olan bir dildir ve Arapça'nın kelimeleri bu gaye için tasarlanmıştır. Arap dilindeki kökler temel his ve heyecanları ifade etmek için planlanmıştır. Bu köklerden cüzi değiştirmeler vasıtasıyla türetilen bu kelimeleri, tam olarak başka dile çevirmek hemen hemen imkansızdır ve yalnız tercüme yeterli olmadığından metinde gizlenen anlam genişliğini göstermek üzere dipnotlar ilave etmeye mecburuz. Bizim tercümemiz de bu kaidenin dışında kalmış değildir. Orijinal metindeki manayı tam olarak hatta yakın olarak belirtmeyi bekleyemeyiz. Ancak muhtemel anlamlardan birini meydana koymayı umabiliriz. Bu bakımdan bu eksikliği tamamlamak üzere tercümemize açıklamalı dipnotlar koyduk. Fakat bunlar çok geniş kapsamlı değildir. Metnin anlamını tam olarak belirtmemekle beraber bu notlar tercümenin sınırlılığını bir dereceye kadar gidermiştir. Biz yalnız Arap olmayan Müslümanların kabul edebilecekleri sözlüklere değil Müslüman olmayıp Arapça bilen ve konuşanların da muteber saydıkları ve kabul ettikleri lügatlara başvurduk. Böyle bir materyalden istifade ederek her okuyucunun tercümemizi daha iyi anlayacağını ve Arapça orijinale katmaya çalıştığımız anlamların keyfi olmayıp kabul edilmiş Arapça kullanış ve dilbilgisi kurallarına dayandığına kanaat edebileceğini umarız. Arapça bilmeyen okuyucu emin olsun ki, bizim tercümemiz bazı kimseler tarafından kabul edilmese bile güvenilir Arapça kullanışa dayanmaktadır. Böyle bir tercüme ancak ve ancak Kur'an-ı Kerimin diğer kısımlarındaki yanıtlara veya güvenilir Arapça kullanışa aykırı düştüğü takdirde reddedilebilir."⁶

Dikkatli bir okuyuşa ihtiyaç duymadan görülmektedir ki, Kâdiyânilerin bu tercümesi bilimsel bir çaba olmaktan ziyade bir anlayışı ve bir düşüncüyü meşrulaştırmak ve yaygınlaştırmak için yapılmış bir çalışmadır.

⁶ Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed, Halifetü'l-Mehdi ve'l-Mesih II, Kur'an-ı Kerim'in Tefsirine ve Araştırmasına Giriş, (Çev.: Şinasi Siber) İslamabad, 1992, 1-2.

2-Almanca Kâdiyânî Tercümeleri

a-Mevlânâ Sadruddin Tercümesi

İnkârı imkansız bir gerçektir ki, Kâdiyânîler dünyada yaygın olarak konuşulan dillerin tamamına Kur'an-ı Kerimi tercüme etmişlerdir. Müslüman kimliği altında ilk defa 1939'da Berlin'de, Kâdiyânîlerin Almanya temsilcisi, Lahorî grubuna mensup, Mevlânâ Sadruddin tarafından *Kur'an-ı Kerim*'in Almanca tercümesi yayınlanmıştır. Önsözde, Mevlânâ Sadruddin'in yetişmesi, Gulâm Ahmed'le tanışması, kendisine tercüme görevinin verilmesi ve Gulâm Ahmed'le ilgili düşünceleri ve tercümenin yapılması ve basılmasıyla ilgili olarak, ders aldığı hocalarını tek tek saydıktan sonra:

"Fakat daha sonra benim kaderimde önemli bir değişiklik meydana geldi. Hocalarım Mevlânâ Abdulkerim ve Mevlânâ Nureddin, her ikisi de Gulâm Ahmed'in öğrencileri idiler. Ben de onun tâbileri arasına katıldım. Mirza Gulâm Ahmed kendisine manyetik bir çekicilik bahşedilen biriydi. Böylece o bir çok cemaati kendine cezb etmişti. Etrafında olanları, üstün tesiri, bilgisi ve örnek karakteriyle toplamıştı. Onun güçlü ve güvenilir mantığı, İslam'ın yayılması için sergilediği gayret, sadece kendisini değil arkasından gidenlerin bile heyecanlanmasına sebep olmuştu. Onun önderliğinde tabileri ortaklaşa bir organizasyon oluşturmuşlar ve hedefi tayin etmişlerdi. İslamî bilgiyi dünyanın her yanına yaymayı ve İslam'a tüm ortamlarda hizmet etmeği kendilerine maksat yapmışlardı. Bu plana uygun olarak hem Hindistan'da hem de dış ülkelerde işe başlandı." demekte ve Kur'an'ın önce İngilizce'ye sonra Flamanca'ya daha sonra da Almanca'ya tercümesinin yapıldığını söylemekte ve "Şimdiye kadar Ahmedîye tarafından yapılan tüm bu çalışmalar merhum Mirza Gulâm Ahmed'e borçludur." dedikten sonra Gulâm Ahmed'le ilgili görüşlerini açıklamaktadır:

"Mirza Gulâm Ahmed kendisinin bir 'Müceddid' olduğunu iddia etmiştir. Bu müminleri tekrar uyandırmak ve canlandırmak için kader tarafından seçilmiş reformatör (yenilikçi) anlamına gelmektedir. Buna karşılık o hiçbir zaman peygamber olduğunu iddia etmemiştir. Çünkü o, Muhammed'in elçiliğinin peygamberliğin sonu olduğuna inanıyor; Kur'an-ı Kerim'in herhangi bir şekilde gelecekte bir din kurulmasına müsaade edecek bir vahiy içermediğini kesinlikle kabul ediyordu. O bizzat kendisi çok kere söylemiştir ki, kendisi tarafından bir peygamberlik iddiası

varsa bu gerçekten Allah'ı inkar olacaktır. Çünkü Muhammed bize son peygamber olarak gelmiştir, bize de mükemmel bir kitabın rehberliğini bırakmıştır. Bu kitap hiçbir ilaveye de muhtaç değildir.” demek suretiyle Gulâm Ahmed'in müceddidliğinin dışındaki tüm sıfatlarını inkar ederek Kâdiyânî grubun ileri sürdüğü iddiaları yalanlamaktadır.

“Berlin'de bir cami inşası tamamlandıktan sonra, Kur'an-ı Kerimin Alman diline çevrilmesi ihtiyacı belirmişti; çünkü hem Müslüman Almanlar, hem de Alman kamuoyu kutsal kitabımıza doğrudan ulaşmayı arzuluyordu.” diyen Mevlânâ devamla: “Lahor'da İslamî ilimleri yaymak için kurulan Ahmediyye Cemaâti bana Kur'an-ı Kerim'in tercüme hazırlıklarını yapmak için görev vermişti. Bu görevi kime vereceğim konusunda kararsızlık içindeyken en sonunda kendim yapmağa karar verdim ve uzun yıllar bu eser için yorulmaksızın çalıştım. Her zaman değişik tefsirlerle bilgi yeniledim, karşı fikirler için materyal toplamağa dikkat gösterdim. Bu tercümede Almanca konusunda yardıma ihtiyacım vardı, onu da sağladım. Tercüme bitirip, Alman bilginlerle beraber son düzeltmesini yaptıktan hemen sonra tefsirin yazımına başladım.” Sadruddin devamla: “Kur'an'ın tercümesine beni cesaretlendiren şey, Avrupa'da değişik mekanlarda ikametim süresindeki Alman halkının karakter ve yaratılışından edindiğim izlenimdir. Her yerde bana hissedilir sıcak bir ilgi oluşmuştu, içten bir duygu, derin bir samimiyetle karşılaşmıştım. İslam'ı bilenlerden biri bana sevindirici bir önyargısızlıkla bakıyordu. Hem de şunu anladım ki, Alman halkı bilimsellik ve doğu bilimleri konusunda en ön sırada bulunduğu için, gerçekleri, dini realiteleri açıklamaktan çok hoşlanmaktaydılar. O zamanki şartlar, diğer başka işler yapmaktan daha çok Alman halkına hemen bir kaynağı, inanç kitabının tefsirini sunmağa sebep oldu ki, o emsalsiz Kitap metni aralıksız bin yıl boyunca Müslüman halkın kültür ve hayatını egemenliği altında tutmuştur. Güveniyorum ki, Alman kamuoyu Kur'an tercümesini bir Müslüman'ın elinden beğenerek kabul edebilir. Köklü ve titiz dînî bir bilgi üzerine olan bu tercüme desteklenebilir, çünkü o dînî bilginin ölçütü, Kur'an-ı Kerimin kendisidir.”⁷

⁷ Mevlânâ Sadruddin, Der Koran. Arabisch-Deutsch Übersetzung, Einleitung und Erklärung, Lahor, 1964, VII - VIII.

Bu açıklamalardan sonra böyle bir tercümenin *Doğu-Batı kültürleri* arasında yıllardır süren kültürel ve siyasi kavgayı önleyeceğini, iki toplum arasında barışçı bir ortam hazırlayacağını, ayrıca Alman toplumu içinde yaşayan Müslümanlara güven vereceğini de ilave eden Mevlânâ Sadruddin, “*Kur'an'ın, İslam'ın ve Müslüman kardeşliğinin emsalsiz değerinden gelen bir inanç var ki, o beni çalışmalarımda yönlendirdi.*” dedikten sonra çeviriyi yaparken yararlandığı kaynakları sıralamıştır. *Taberî'nin tefsiri, Zemâhşerî'nin Keşşâf'ı, Râzî'nin Tefsir-i Kebir'i, İbn Kesîr tefsiri, Alûsî'nin Ruhu'l-Meânî'si* saydığı önemli kaynaklarıdır. Gramer açıklamalarında *Zemâhşerî'nin Keşşâf'ından, Beydâvî ve Bahru'l-Muhît tefsirlerinden* yararlanmış, Sözlük olarak kullandığı kaynaklar ise: *Râgıb'ın Müfredât'ı İbn Manzûr'un Lisânü'l-Arab'ı, Zebidî'nin Tâcu'l-Arûs'u ve Akrabu'l-Mevârid'i* saymaktadır. Rivayete dayalı yorumlarında kullandığı kaynakları ise şöyle belirtmektedir: “*İlâhi vahyin anlaşılması için zaruri olan kaynaklardan biri de Hz. Peygamber'in sözlerinden oluşmaktadır. Bunun adına biz sünnet diyoruz. Bu hadis kaynakları içinde Buhârî, Müslim, Muvatta, Ebu Dâvud'un, İbn Mâce'nin Sünenleri, Tirmizî ve Nesâî'nin Sünenlerini verebiliriz.*” Sadruddin'in tercüme ve tefsirini hazırlarken önemli *Ehl-i Sünnet* kaynaklarına baş vurduğu görülmektedir.

Eserin basımı konusunda emek ve para yardımı yapan pek çok ismi teşekkür listesine alan Mevlânâ Sadruddin özellikle tercümenin dili konusunda kendisine yardım eden Almanlara olan minnetini ayrıca zikretmektedir⁸. Onun bu açıklamalarından tercümenin kolektif bir cemaat çevirisi olduğu anlaşılmaktadır.

b-Kâdiyânî Grubunun Tercümesi

Kâdiyânîlerin kendi iç çekişmelerinden dolayı iki gruba ayrılmasından sonra Kâdiyânî grup, ilk tercümeğe rağmen, Gulâm Ahmed'in oğlu, hareketin lideri ve ikinci halifesi Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed (1889-1965) eliyle Züriç'te 1954 yılında yeni bir Almanca tercüme yayınlamıştır. Mirza Beşiruddin buna bir önsöz, bir de *Kur'an-ı Kerim'in* tefsiri ve araştırmaları

⁸ Sadruddin, Der Koran, IX – XI.

hakkında bilgi veren bir giriş yazmış, bu girişin Şinasi Siber tarafından Türkçe'ye çevrildiğine daha önce işaret etmiştik.

Bu çevirinin önsözünde *Kur'an*'ın Allah'ın kelamı olduğu insanların sözüne benzemediği kendine özel bir dili ve yapısı olduğu, bundan dolayı hiçbir zaman doyurucu bir çevirisi yapılamayacağı beyan edilmiştir. Ayrıca *Kur'an* bilimsel bir müracaat kaynağı olmadığından, İslâmın öğretilerinin 114 sureye serpiştirildiği, bu surelerin 6348 ayeti ihtiva ettiği bildirilmiştir. Hiçbir *Kur'an* tercümesi kusursuz mükemmel olamayacağı gibi, bu tercümelerin de eksiklikleri olduğundan tercümeyle beraber metni de verdiklerini söylemiştir.

İkinci baskısı önsöz ilavesi ve bazı düzeltmelerle yine Züriç'te 1959 yılında yayımlanan bu çevirinin, bizzat Mirza Beşiruddin tarafından yapıldığı makul gözükmemektedir. Zira 1. ve 2. baskıları elimizde bulunmayan tercümenin 3. ve 4. baskılarının giriş kapağında "*Ahmedîyye hareketinin lideri ve imamı Mirza Nasır Ahmed gözetiminde yayımlanmıştır.*" denmektedir. Muhtemelen 1. ve 2. baskılar da Mirza Beşiruddin'in gözetimi altında yayımlanmış olmalıdır. Dolayısıyla çeviri bir kişinin değil, bir hareketin tercümesi olarak algılandığından, bilimsel yararı da zararı da hareketin kendisine mal edilmektedir.

Söz konusu çevirinin günümüzde üç farklı baskısı bulunmaktadır. Bunlardan biri normal boy, metinli ve en yaygın olan baskısıdır. Bunda Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed'in girişi, 1. ve 2. baskılara yazdığı önsöz bulunmaktadır. Diğer küçük boy, 1989 Frankfurt tarihli bir önsöz ile satılmaktadır. Bu çeviri de metinli, hareketin günümüz halifesi olarak kabul edilen Mirza Tahir Ahmed'in gözetimi altında, 1954 baskısının yeniden gözden geçirilmiştir.

İlk baskı tarihini sürekli tekrarlamakla kendi tercümelerinin 1939 ve 1964 yıllarında yayımlanan Lahorî kolunun çevirisinden farklı bir tercüme olduğunu vurgulamak istedikleri akla gelmektedir. Her iki Kâdiyânî tercümenin sonunda iki yüz kırk civarında dipnot bulunmaktadır. Hareketin görüş ve anlayışları bu notlarda açıklanmaktadır.

Kâdiyânî hareketin daha önce de belirttiğimiz başka bir çevirisi *Müniç Wilhelm Heyne* yayınevi tarafından 1992 yılında yayınlanmıştır. Yayın hakkının adı geçen yayınevine verildiği bildirilirken, çevirinin tüm hukuki haklarının hareketin Frankfurt'taki İslâm Yayınevine ait olduğu belirtilmiştir.

Bu baskının diğerlerinden üç farkı vardır: Birincisi, Gulâm Ahmed'in tercüme prensibi olan metin çeviri bütünlüğü bu baskıda bozulmuştur. İkincisi, Kâdiyânî görüşleri yansıtan dip notlar yoktur. Üçüncüsü, diğer baskılarda önsöz hareketin görüşlerini yansıtırken, bu baskıda önsöz *Thomas Schweer* tarafından yazılmış ve hareketin görüşlerini değil de bir gayr-i Müslimin *İslâm'a ve Kur'an'a* bakış açısını yansıtmaktadır. İlk sayfada tarihî İslâm fobisinin modern yansımalarını, İslâm dünyasının orta çağda yaşadığı bilimsel ve kültürel atılımlardan sonra içine düştüğü geri kalmışlık ve sömürgecilik kültüründen kurtulma çabalarını, kendi kimliklerini tekrar kazanma ve Batı etkisinden kurtulma mücadelelerini anlatmaktadır. Bundan sonra Hz. Peygamberin özet olarak hayatı, İslamın beş temel esası ve en sonunda da Hz. Peygamberin niçin savaş yapmak zorunda kaldığı anlatılmaktadır. Yazara göre bunun iki sebebi vardır. Birincisi, Araplarda savaş bir tür yaşama biçimi olduğundan, Hz. Muhammed (as) savaşçı bir kültür içersinde yetişmiştir; İkinci sebep de, onun savaştan başka bir seçeneği olmamasıdır. Bu arada önsözde cihadın yumuşak gösterilmesinin de Kâdiyânî etkisinin bir sonucu olduğu düşünülebilir.⁹

3-Kur'an'a Olan İhtiyaç

Bu, Gulâm Ahmed'in oğlu ve II. Halifesi Mirza Beşiruddin tarafından yazılan Kur'an tercümesine konulan girişin ilk başlığıdır. Beşiruddin'in burada sarf ettiği bazı sözleri şöyledir:

Kur'an 1336 yıl önce nazil olduğunda dünyada bir çok dinler ve kitaplar vardı. Arabistan'da ve çevresinde Yahudi ve Hıristiyanlar yaşıyordu. Pek çok Arap Hıristiyan olmuştu veya Hıristiyanlığa meyyaldi. Diğer bir kısmı da Yahudi olmuştu. Mekke'de Hıristiyan esirlerden başka bu dine inanmış insanlar vardı. Arabistan'ın diğer ucunda bir kitabı ve bir peygamberi olan İranlılar yaşıyordu. *Zend - Avesta*'da tahrifat yapılmakla beraber pek çok insan ona saygı duyuyordu. Hindistan *Vedalar*'dan başka *Krişna*'nın *Gita* adlı kitabı ve *Buda*'nın öğrettiği din vardı. Çin'de *Buda*'nın etkisini *Konfüçyüs* dini yavaş yavaş bastırıyordu. Bu çok farklı dinleri birleştiren tüm

⁹ *Der Koran, Vollständige Ausgabe*, 5 - 15.

insanların ihtiyacını karşılayan eski kitapları da içinde toplayan mükemmel bir kitaba ihtiyaç vardı. İşte o *Kur'an*'dır.¹⁰

Mirza Beşiruddin, daha sonra medeniyet ve kültürden söz etmektedir. *Vedalar*'dan, *Tevrat*'tan, *İncil*'den ve Allah'ın İbrahim peygamberle konuşmasından bahsettikten sonra *Tevrat*'taki, *İncil*'deki kehanetlerden söz açmaktadır. Bu konular birinci bölümün konularıdır. İkinci bölümde ise *Kur'an-ı Kerim*'in ihtiva ettiği konular işlenmektedir. Bu konularda altı başlık altında toplanmaktadır. Sırasıyla bu başlıklar: *Kur'an'ın İç Yapısı*, *Kur'an'ın Bazı Kehanetleri*, *Kur'an Öğretisinin Yapısı*, *İlâhî Sıfatlar*, *Evrenin Ortasındaki İnsan ve Va'ad Edilmiş Mesih Ahmed* başlıklarını ihtiva etmektedir. Bu konuların tamamı yüz kırk iki sayfayı bulmaktadır.¹¹

Önemine binaen biz bunlardan sadece *Kur'an*'ın bazı kehanetleri ile va'ad edilmiş Mesih Ahmed konuları hakkında bilgi vermek istiyoruz.

4-Kur'an'dan Bazı Gaybî Haberler

Kâdiyânilere göre, Batılı yazarlar *Kur'an*'da gelecekle ilgili gaybî haberlerin olmadığını söyleseler de, geçmiş kutsal kitaplarda kehanetler (istikbale ait gaybî haberlerin) bulunduğu gibi, *Kur'an-ı Kerim*'de de bulunmaktadır.

Batılıların iddiaları doğru değildir. Hira mağarasında gelen ilk vahiylerde, şimdiye kadar insanların mahrum kaldığı hikmetlerin *Kur'an* aracılığıyla insanlara ulaştırıldığı, bildirilmektedir. *Kur'an*'ın yanlışlığına işaret ettiği, önceki kitaplara sinsice giren çeşitli örnekleri aşağıda vereceğiz. Daha sonra gelişen olaylar *Kur'an*'ı onaylamıştır. Örnek olarak Hz. Musa'yı takip ederken Kızıldeniz'de boğulan Firavun'un cesedinin sonraki nesillere ilâhî bir işaret olması için kurtarılıp korunduğu, *Kur'an-ı Kerim*'in Yunus Suresi 10/88-92. ayetlerinde bildirilmiştir.

Bu olay ne *İncil*'de ne diğer Yahudi tarihlerinde ne de herhangi bir ciddi kaynakta yazılmıştır. Bin üç yüz sene sonra *Kur'an*'ın haber verdiği üzere Firavun'un cesedi bulunuyor ve kimlik tespiti yapılıyor. Hiçbir şüpheye

¹⁰ Tevrat, Zebur ve İncil'in adı geçmekle birlikte, geçmişte insanlığın sahip olduğu tüm kitapları *Kur'an*'ın kapsadığına dair bir bilgi ve işaret yoktur.

¹¹ Der Heilige Quran, 15-153.

meydan vermeyecek şekilde gerçek tespit ediliyor ki, bu ceset Musa'yı takip ederken boğulan Firavun'a aittir. Denizden kurtarılmış, mumyalanmış ve korunmuştur. Eğer bu ceset insanlar tarafından mumyalanmış olsaydı, Hz. Musa zamanından beri çok değişik sarsıntılar geçiren Mısır'da diğer mumyalar gibi bozulabilirdi. Fakat bu ceset, insanlara bir mucize ve uyarıcı olarak *Kur'an*'ın hak kitap olduğunu tasdik etmek için hiç bozulmadan günümüze kadar gelmiştir.¹²

Kur'an'ın başka kehanet(gaybî haberleri)leri de vardır. Mesela *Leyl Suresi* 92/2. ayeti, ve *Fecr Suresi* 89/1-2. ayetleri Hz. Muhammed'in (as) ve Müslümanların çekeceği çilelere ve çile zamanlarına işaret etmektedir. Hz. Peygamberin Mekke'ye döneceği de ayetlerde bildirilmiştir. *İsra Suresinin* 17/80. ayeti hicretten önce nazil olduğu halde Hz. Muhammed'in Mekke'ye geri geleceğine işaret etmektedir. *Kasas Suresi* 28/85. ayeti de aynı gerçeği ifade etmektedir. Allah'ın Peygamberinin başarılı olacağını çok önceleri, o daha Mekke'de iken Allah kendisine bildirmişti. Kamer Suresi 54/1. ayetinde Ay'ın parçalanacağı bildiriliyordu. Çünkü Ay Arap gücünün sembolüydü. Bu ayet Hz. Peygamberin en şiddetli bir şekilde ablukaya alınarak Kabe'ye bile sokulmadığı çileli Mekke devresinde nazil olmuştur. *Rum Suresi* 30 / 2 - 4. ayetleri de yine Bizans'ın en geç dokuz seneye kadar İranlılara karşı muzaffer olacağını ve kaybettikleri iktidarı geri alacaklarını haber vermektedir.¹³ Onlara göre bu örnekler *Kur'an*'ın kehanet (gaybî haber)leridir ve kesinlik arz etmektedir.

5-Kur'an'ın Çağdaş Haberleri

Kur'an'ın daha sonraki zamanlarda gerçekleşmiş başka gaybî bilgilerin de olduğunu söyleyen Kâdiyânîler buna örnek olarak *Rahman Suresinin* 55/19-24. ayetlerini vermişlerdir. Onlara göre ayetlerde geçen denizler okyanuslardır. Bu denizler, gemilerin geçiş yaptığı Süveyş ve Panama kanallarıyla birbirine bağlanmıştır. Her iki denizden de inci ve mercan çıkarılmaktadır. Mezkur ayetler bu gerçeklere işaret etmektedir.¹⁴

¹² *Der Heilige Quran*, Einleitung, Mirza Nasır Ahmed, Rabwah, Pakistan, ?, 115.

¹³ *Der Heilige Quran*, 115 - 117.

¹⁴ Age., 117-118.

Kur'an-ı Kerim'in Kehf Suresi, günümüzle ilgili gaybî bilgileri ihtiva etmektedir. Mesela, Hıristiyan milletlerinin başarısı ve yükselişi deniz gücünü elde etmeleriyle, dünyanın büyük bir kısmını egemenlikleri altına almaları ve müşterek olarak diğer milletlere karşı savaş ilan etmeleriyle ilgilidir.¹⁵

Aynı surenin 18/18. ayetinde “*Kendileri uykuda oldukları halde sen onları uyanık sanırdın. Onları sağa sola çevirdik. Köpekleri de mağaranın girişinde ön ayaklarını uzatmış yatmakta idi. Eğer onların durumlarına muttali olsaydın dönüp onlardan kaçırdın ve gördüklerin yüzünden için korku ile dolardın.*” denilmekte, ayet Ashab-ı Kehf'in mağaradaki durumunu anlatmaktadır. *Der Heilige Quran*'da bu ayete düşülen bir dipnotta ise; Peygamber Muhammed zamanında kuzey bölgelerinde yaşayan Hıristiyan halklar uykuya benzer bir durumda idiler. Bu ayet onların yakın bir zamanda uyanacaklarını tüm dünyaya yayılacaklarını ve dünyayı idare edeceklerini, bunun da Bizans Devleti ile olacağına işaret etmektedir,¹⁶ denilmektedir. Onlara göre ilgili surenin 18/19. ayeti de Batı Hıristiyan milletlerinin ticaret yoluyla tüm dünyaya güçlerini yayacaklarına işaret etmektedir.¹⁷

Yine aynı surenin 18/32-39. ayetlerinde karşılaştırılan iki bağ sahibi, Hıristiyanları ve Müslümanları sembolize etmektedir. Artık Hıristiyan medeniyetinin yıkılma zamanı gelmiştir. Bundan sonra Müslümanların ayağa kalkacağını *Kehf Suresi*, 18/40. ayeti haber vermektedir.¹⁸

Avrupa'daki bir Hıristiyan veya ateist, Müslümanların bugünkü durumuna bakarak onlara gülebilir. Fakat Allah nasıl Hıristiyanlarla ilgili haberleri verip bunları gerçekleştirmiş ise, Müslümanların başarı ve zaferleriyle ilgili haberleri de vahiy yoluyla haber vermiştir. Onları da gerçekleştirecektir. İslam'ın zafer günleri çok yakındır. İslâm güneşinin ışıkları kalın karanlık perdesini parçalayacaktır. Allah'ın meleği gökten yere inecektir. Şüphesiz dünya şeytani bir gücün egemenliği altındadır. Fakat ilâhî egemenliğin zaferi şeytanın iktidarı üzerine hızlı bir şekilde gelmektedir. Allah'ın birliği dünyaya güçlü bir şekilde egemen olacak, insanlar onu

¹⁵ Age.,118.

¹⁶ Age., 642, Not: 112.

¹⁷ Age. 642, not: 113.

¹⁸ Age. 118, 642, not: 114-115.

tanıyıp, *Kur'an*'ın, Allah ile insan arasındaki barışı sağlayacağını, insanlar arasına adaleti getireceğini, Allah'ın hükmünü yeryüzüne egemen kılacağını kabul edeceklerdir.¹⁹

Ayrıca *Kur'an-ı Kerim* dünyanın yuvarlak olduğuna,²⁰ buharın enerji kaynağı olarak kullanılacağına,²¹ atom ve hidrojen bombasına,²² modern uzay çalışmalarına,²³ uzayın yakın zamanda insanlar tarafından fethedileceğine,²⁴ dünyanın döndüğüne,²⁵ birleşmiş milletlerin kurulacağına,²⁶ günümüz dünyasının politik oluşumlarına,²⁷ seçim sistemlerine,²⁸ hatta modern trafik araçlarına bile işaret edip,²⁹ haber vermektedir.

Görüldüğü gibi bu fırka, kendi taraftarlarını hakim, üstün ve despot bir egemenlik karşısında ayakta tutmak, onlara moral ve güç vermek için bu akıl almaz tevellere baş vurarak kendini farklı kılmak istemektedir.

6-Va'adedilmiş Mesih Gulâm Ahmed

Gulâm Ahmed'in Mesihliği Kâdiyânîliğin temel görüşlerinden birini teşkil etmekte olup, Hz. İsa'nın öldüğü ve tekrar dünyaya gelmeyeceği tezi üzerine oturmaktadır. Bu görüşü her iki kol da önemseyip savunmaktadırlar. Ancak Lahorî kolu Gulâm Ahmed'in peygamberliğini kabul etmemektedir.

"Manevi kanunların eksiksiz kutsal kitabı Peygamber'e vahyedildikten sonra din getiren peygamber artık gelmeyecektir. Son kutsal kitaba ek vahiy de gelmeyecektir. Kur'an maneviyat aleminde kıyamete kadar varlığını sürdürecektir. Fakat insan unutkan, dalalete çabuk düşen ve

¹⁹ Age, 118.

²⁰ Rahman, 55 / 18.

²¹ Rahman, 55 / 25.

²² Rahman, 55 / 36.

²³ Rahman, 55 / 34.

²⁴ İnşikak, 84 / 4.

²⁵ Neml, 27 / 89.

²⁶ Hucurat, 49 / 10.

²⁷ Kehf, 18 / 48.

²⁸ Maide, 5 / 59.

²⁹ Nahl, 16 / 9.

dik kafalılığa meyilli bir varlıktır. Kur'an'ın egemenliğini ayakta tutmak unutkan olan insanı uyarmaya devam etmek, şaşıranı doğru yola getirmek, asiye itaatli yapmak önemlidir.”

“Biz Kur'an'dan öğreniyoruz ki, Hz. Peygamber'den sonra bazı insanlar gelecekler ve Ay'ın Güneş'ten ışıklarını alıp dünyaya verdiği gibi, onlar da manevi alemleri aydınlatmak için, ışıklarını peygamberden alacaklardır. Bu gerçeğe Tekvir Suresi, 81/2. ayeti işaret ediyor. Bu insanlar bozulmuş manevi yapıyı iyileştirme görevini üstlenmiş sade birer reformcu olabilirler. Fakat bela ve musibetler manevi alanda iyice yayılırsa o zaman toplumu düzeltmek için peygamberler gelirler. Kur'an'ın değişik yerlerinde bir peygamberin ortaya çıkacağına işaretler vardır. Mesela Saff Suresi, 61/6. ayeti, Cuma Suresi, 62/3. ayeti, Kıyame Suresi, 75/9. ayeti Gulâm Ahmed'in geleceğini haber vermektedirler. Bu peygamberin gelişi Hz. Peygamberin gelişine çok benzemektedir. Kur'an bu peygamberin adını da vermektedir. Barnaba İncil'inde İslâm Peygamberinin geleceği Ahmet anlamına gelen “Paraklet” kelimesiyle haber verilmiştir. İncil'in bu ayeti peygamber Muhammed'in geleceğini haber vermekle beraber dolaylı olarak onun Ahmed isminde bir temsilcisinin de geleceğini bildirmektedir. Bu kehanet önce Peygamber Muhammed'in geleceğini, ikinci olarak da zamanımızda Ahmedîye hareketinin kurucusu olan va'ad edilen mesihin geleceğini haber vermektedir.³⁰

Almanca Kâdiyânî tercümenin girişinde 'Va'ad edilmiş Mesih' başlığı altında Gulâm Ahmed için şu açıklamalar yer almaktadır: Hz. Peygamberin tam benzeri olup da ondan sonra gelen görevliye gelenekler Mesih adını vermektedir. Kur'an da ona aynı adı vermektedir.³¹ İslâm geleneğinde bu peygambere Mehdi de denir. Her ne kadar Mehdi ile Mesih'in görevleri ayrı olarak bildirilse de, bu isimler aynı kişiye verilmektedir. İnciller Hz. İsa'nın tekrar gelmesinden bahsetmektedirler. Zamanımızda ise Hz. Peygamberin benzeri bir şahıs gönderilmiştir. Bunun gelişi hem Kur'an'da, hem de İncillerde bildirilmiştir. Onun gelmesine en kuvvetli delil Kur'an'dır. Bu

³⁰ Der Heilige Quran, 647.

³¹ Zuhruf, 43 / 57. ayetinde Hz. İsa'nın manen tekrar geri dönüşüne işaret olduğu söylenmektedir, Der Heilige Quran, 493 (dipnot)

şahıs kendisi de açıklamıştır ki, İslamın egemenliğini tekrar yerleştirmek ve İslâm öğretisini gün ışığına çıkarmak için Allah onu görevlendirmiştir. Bu iddiayı ortaya koyan adam Mirza Gulâm Ahmed'dir. Yetmiş yıldan fazla ona ilâhî vahiyle anlatıldı ki, o, İslama, Hz. Peygambere hizmetle Allah'ın adını tüm dünyada yaymakla görevlendirilmiştir. Gulâm Ahmed'e bildirildi ki, Allah ona Hz. Peygamberin mükenimel bir halifesi olarak Kur'an'a uymak, kendine verilen vahyi Kur'an'ın emrine verip yeni bir şeriat getirmemek şartıyla peygamberliği verdi"

Gulâm'ın kitaplarından aktarmalar da yaparak oğlu şöyle demektedir: *"Gulâm'ın Hakikatu'l-Vahiy isimli kitabındaki bir vahiy ifade etmektedir ki, 'Bütün bereketler Muhammed aracılığıyla gelmektedir. O kendisi mübarektir. Bunu öğreten de odur. Gulâm da mübarektir. Vahiy alan da Gulâm Ahmed'dir. Onu öğreten de odur.' Berahin-i Ahmedîyye isimli Gulâm'ın kitabında denmektedir ki: 'Dünyada bir uyarıcı görünecektir. Dünya onu kabul etmeyecektir. Fakat Allah onu kabul edip onun gerçekliğini büyük sarsıntılarla yerleştirecektir."*

"Kur'an dilinde uyarıcı peygamberdir. Kâdiyânîliğin kurucusu Gulâm Ahmed'in bir sözünde de uyarıcı peygamber yerine kullanılmıştır. Tanrı bu karanlık zamanımızda insanları kulunun huzuruna tekrar getiriyor onlara yeni mucizeler ve vahiylerle manevi tohumları bu maddi dünyaya taşıyor."

"Gulâm ilk görevlendirilmesini açıkladığında o tek başınaydı ve hiç takipçisi yoktu. O beş yüz nüfuslu posta ve demiryolu bağlantısı gibi modern kuruluşları olmayan küçük bir köyde ortaya çıktı. Yine o açıkladı ki, Allah büyük mucizeleriyle onun hakikatini ve kendi ismini dünyanın en ücra köşelerine kadar yükseltecektir. Gulâm aracılığıyla kurulan bu hareket kuvvetli kökler salacak büyüyecek ve genişleyecektir. Bu hareketin içinde olanlar Allah'ın yanında görüneceklerdir. Risaletinin ilanından sonra on yıl içinde Allah ona bir oğlan çocuk verdi. Bu çocuk aracılığıyla pek çok kerametler meydana gelecek onun adı dünyanın her yerine taşınacaktır. Bu oğlan hızlı bir şekilde başarıdan başarıya koşacak, Kutsal Ruh onu kutsayacaktır. (Bu oğlan bu önsözün yazarıdır.)"

“Gulâm Ahmed kendi görevini ve nasibine düşen vahyi açıklayınca ona her taraftan Hindu, Müslüman, Şîî ve Hıristiyanlardan itirazlar yükseldi. Fakat Allah onu başarılı kıldı. Onun taraftarları önce Pencap'ta sonra Hindistan'da daha sonra da diğer ülkelerde yayıldılar.³² artık günümüzde Gulâm Ahmed'in sayesinde Hz. İsa da dünyaya geri dönmüştür.”³³

Biz bu cümlelere hiçbir ilave yapmadan bazen harfiyyen bazen de özet olarak tercüme ettik.

Mesih ve Mehdi inancı bütün dinlerde ve kültürlerde varsa³⁴ki, vardır, o takdirde buna dinlerin ve kültürlerin ya da toplumların ortak ihtiyacı olarak bakılabilir. İhtiyacın kaynağını adlandırma imkanımız olmasa da varlığını tarihi olgular göstermektedir.

Mesih'in kök anlamı bir şeye el sürmek, bir şey üzerinde bulunan her hangi bir etkiyi gidermektir; İslam'daki anlamı ise abdest organlarına suyu ulaştırmaktır. İsa Peygamberin, sık sık yolculuk yaptığından, hastaları tedavi ettiğinden İbranca'dan arapçalaştığı kabul edilen *Mesih* ünvanı aldığı söylenmektedir.³⁵

Yahudilik ve Hıristiyanlıkta *Mesih*, mazlum, çaresiz umutsuz ve karamsar kitlelerin dini veya dünyevi kurtuluş umudu olarak algılanmaktadır. Yahudiler yeni bir *Mesih* beklerken,³⁶ Hıristiyanlar Hz. İsa'nın *Mesih* olarak tekrar geri döneceğine inanmaktadırlar.³⁷ *Kur'an*'da *Mesih* kelimesi, İsa'nın bir sıfatı olarak bulunmakta; iki ayette sadece *Mesih*, İsa'ya işaret olarak geçmektedir.³⁸ Yahudi ve Hıristiyanların *Mesih* inancı *Kur'an*'da yer almadığı

³² *Der Heilige Quran*, Mirza Nasır Ahmed, 150 -151.

³³ Hübsch Hadayatullah (Mitglieder der Ahmadiyya Müslim Gemeinde), *Kur'an Übersetzungen Aus Müslimischer Sicht, Der Arabische Almanach Zeitschrift Für Orientalische Kultur*, 2000 / 01, Berlin, 44 - 45.

³⁴ Fıglalı, *Çağımızda İtikâdi İslâm Mezhepleri Tarihi*, İstanbul, 1986, 246.

³⁵ Râgıb, 767

³⁶ Tevrat, Mika, 5 / 2.

³⁷ İncil, Korintoslulara 1. Mektup, 15 / 20-26.

³⁸ Nisa, 4/172; Tevbe. 9 / 30

gibi, İslâm kültüründeki renkli haline işaret eden hiçbir kelime ve işaret de yoktur.

Mehdi, kelime olarak Allah'ın doğruya ulaştırdığı kişi³⁹ anlamına geldiği için ilk devirlerde Hz. Peygamber başta olmak üzere, Râşit Halifeler ve diğer İslâm büyüklerine *Mehdi* ünvanı verilmiştir.⁴⁰

Kur'an'da kelime olarak *Mehdi* bulunmamakla beraber, türediği mastarın türevleri *Kur'an-ı Kerim*'de 323 kez değişik formlarda zikredilmiş, "yehdi" fiili 51, "el-Hüda" ismi de 79 defa yer almıştır.⁴¹ "el-Hüdâ" isminin İslam Dini, *Kur'an*, Hz. Peygamber'in işi ve irfan gibi yirmi dört ayrı temel anlam ifade etmesinden⁴² anlıyoruz ki, *Hidayet* önemli kavramlardan biridir. *Kur'an* bu kavram çerçevesinde insanlığa önemli mesajlar vermektedir. Ancak *Mehdiliğin*, tarih içinde bazı açık gözler tarafından genişletilip geliştirilerek inançlı, fakat inancını *Kur'an*'ın aydınlık kaynağından besleyemeyen, geleneksel dindarlık çerçevesinde kendini ifade etmek isteyen insanlar üzerinde kurulan kutsal bir tuzak olduğu söylenebilir.

7-Kâdiyânîlerde Huruf-u Mukattaa

Surelerin başlarında bulunan münferit ve birleşik harflere *Huruf-u Mukattaa* denmektedir. İlk islami devirden günümüze kadar bilginleri sürekli meşgul eden, fikir beyanına sevk eden bu harfler müteşâbih olarak kabul edilmiş, hatta bu konuda ittifak olduğu bile söylenmiştir.⁴³

Arap dil geleneğine baktığımızda isim ve manaların yerine bu harflerin kullanıldığı adetini görmekteyiz.⁴⁴ *Kur'an*'ın nüzul devrinde bu harflerin anlamları vahyin muhataplarınca bilinmekteyse de sonraki nesillere bu konuda

³⁹ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, XV,354.

⁴⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, XV,354; Fığlalı, *İslâm Mezhepleri*, 268-269.

⁴¹ Muhammed Fuad Abulbakî, *el Mu'cemu'l-Müfehres*, 1988, 900-905

⁴² Abdrrahmân ibnü'l-Cevzî, *Nüzhetü'l-A'yuni'n-Nevâzir fî 'İlmi'l-Vüçûhi Ve'n-Nazair*, Beyrut, 1987, 625-630

⁴³ İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Usûlü*, 134; Hüseyin Yaşar, *Kur'an'da Anlamı Kapalı Ayetler*, 121.

⁴⁴ Taberi, *Cami'*, 1,70; İbn Kuteybe, *Müşkil*, 302-303; Suyuti, *İtkan*, 1, 661.

makul olabilecek bilgiler intikal etmemiştir. Gelen bilgilerin çoğu İbn Abbas'tan gelmekte, ancak o bu bilgileri Hz. Peygamber'e isnat etmemektedir.⁴⁵ Dolayısıyla *Huruf-u Mukattaa* ile ilgili Hz. Peygamberden bize hiçbir bilgi ulaşmamıştır.

Ortaya yeni çıkan bir çok görüşte olduğu gibi Ahmedîyye anlayışında da bu harfler çok büyük önem arz etmektedir: Onlara göre 28 surenin başlangıcında bulunan bu harflerin özel anlamları vardır.⁴⁶ Başında buldukları surelerin konularıyla bu harflerin simgelediği ilahi sıfatların arasında çok sıkı bir ilgi bulunmakta, bu harflerin birleşmesinde belli amaçlar olduğundan *Mukattaaat Harfleri* bulunmayan surelerin konuları da daha önce *Mukattaaat* geçen sureye tabi olmaktadır. Bu harflerde iki mana aranmalıdır: Birisi sayısal, diğeri simgesel değerdir.⁴⁷

Konuyla ilgili olarak, *Der Heilige Quran* adlı tercümelerinin sonunda verdikleri bilgiye göre, *Kur'an*'ın ikinci suresinin başında bulunan *Mukattaaat Harfler*'inde kısaltma söz konusudur. Bu harflerin tamamı on üç adettir. Sırasıyla "elif, ha, ra, sin, sad, tı, 'ayn, gaf, kef, lam, mim, he ve ye"dir. Sadece "gaf" harfi bir surenin girişinde tek bir harf olarak bulunmaktadır. On iki sure ise bitişik harflerle başlamaktadır.⁴⁸

Onlara göre, başlangıç harflerinden oluşan kısaltmalar bugün dünyanın her tarafında kullanılmaktadır. Pek çok sözlük bunlarla ilgili olarak özel işaretler içermektedir. *Kur'an*'daki *Mukattaaat Harfleri* özel anlamlarından dolayı çok önemlidirler. Bunlara pek çok anlam verilebilir:

1-Herhangi bir tefsire müracaat ettiğimizde *Mukattaaat Harflerinin* "elif 1", "ba 2", "cim 3", "dal 4", "ha 5" vs. gibi sayısal değerlere sahip olduğunu görürüz. Harflere sayısal değer yükleme adeti ilk devir Araplarınca

⁴⁵ Hüseyin Yaşar, age, 122.

⁴⁶ Kur'an'ın 29 suresinin başında Mukaat harfi bulunmaktadır.

⁴⁷ Türkçe Meâli ile Kur'an-ı Kerim, (Bu meâl ilk olarak Mirza Tahir Ahmed'in Halifelik döneminde yayınlanmıştır.), (Çev.: Dr. Abdulgaffar Han), İslamabad, 1990, 11 – 12.

⁴⁸ Sad Suresi de tek bir harf (sad) ile başladığı halde Ahmedîyye fırkası bunu görmezlikten gelmektedir. Fakat adı geçen suredeki açıklamalarına göre (sad) harfi "sadık" kelimesinin kısaltılmasıdır. Türkçe Meali ile Kur'an-ı Kerim, 723.

da bilinmekte olup, meşhur rivayetlerde, mesela *İbn Cerir*'de⁴⁹ bu görülmektedir, dedikten sonra *Mukattaat Harfleri*'nden hareketle şöyle bir sonuca gitmektedirler: İkinci sure olan Bakara Suresi'nin başlangıç harfleri, İslâm dininin ilk devresinin tespitini yapmaktadır. Elif, lam, ve mim harflerini sayısal semboller olarak ele aldığımızda bunlarla 71 değerini elde ederiz. Elif 1+Lam 30+ Mim 40= 71 elde ederiz. Genç bir hareket olan İslâm dininin iç bütünleşmesini, olgunlaşmasını tamamlayabilmesi için yetmiş bir yıla ihtiyacı olduğunu başlangıçtaki üç harfin ebced hesabıyla ulaşılan sayısal değerleri işaret etmektedir. Gerçekten hicretten sonra yetmiş bir yıl geçip Muaviye öldükten sonra oğlu Yezid iktidarı ele almasıyla yeni bir süreç başlamıştır.⁵⁰

2 – Ayrıca bu harfler geçtiği surede işlenen konularda Allah'ın sıfatlarının önemini temsil etmektedirler. Yani Allah'ın sıfatlarının sembolleridirler. Buna göre "*Elif Lam Mim*"in anlamı "*Ben her şeyi bilen Allah'im*" demektir. Bu yorum İbn Abbas'tan da rivayet edilmektedir.

Ayrıca "*Elif Lam Mim*" vasıtasıyla Allah bize Müslümanların başlangıçta zayıf olacaklarını, yakın bir zamanda kuvveti, bilimi, hikmeti ve iktidarı elde edebileceklerini de haber veriyor.⁵¹

Bu açıklamalar Kâdiyânîlerin *Huruf-u Mukatta*'ya bakışlarını belirlemektedir. Tercümelerinde bu harflere şu manaları vermişlerdir:

Bakara, *Al-i İmran*, *Ankebut*, *Rum*, *Lokman* ve *Secde* surelerinde bulunan "*Elif Lam Mim*" harflerinin anlamı: "*Ben Allah'im her şeyi bilenim*"dir. *Yunus*, *Hud*, *Yusuf*, *İbrahim*, *Hicr* surlerinin başında "*Elif Lam Ra*" bulunmakta ve anlamı: "*Ben Allah'im her şeyi görürüm.*" demektir. *Mümin*, *Fussilet*, *Casiye*, *Ahkaf*, *Zuhruf* ve *Duhan* surelerinin başında da "*Ha Mim*" harfleri bulunmakta, anlamı da: "*Hamde layık yücedir.*" *Araf Suresi*'ndeki "*Elif Lam Mim Sad*" harflerinin anlamı: "*Ben Allah'im her şeyi bilenim, hakimim.*" anlamına; *Meryem Suresi*'nin başlangıcındaki "*Kaf Ha Ye 'Ayn Sad*" harfleri ise: "*Ey her şeyi bilen, gerçek olan, sen yeterlisin, sen rehbersin.*" anlamına gelmektedir. *Şuara* ve *Kasas* surelerinin başında

⁴⁹ İbn Cerir et-Taberi'yi kastetmektedir. *Cami*', 1,68.

⁵⁰ *DerHeilige Quran*, 649.

⁵¹ *DerHeilige Quran*, 648 - 649; *Türkçe Meâli ile Kurân-ı Kerim*, 11-12.

bulunan “*Ta Sin Mim*” harflerinin anlamı: “*Temizleyen duayı işitip kabul eden, yüce.*”; *Taha Suresi*’nin başındaki “*Ta Ha*” harflerinin anlamı: “*Ey olgun insan*”; *Neml Suresi*’nin başında bulunan “*Ta Sin*” harflerinin anlamı: “*Temizleyen duaları işitip kabul eden*”; *Yasin*’deki “*Ya Sin*” harflerinin anlamı: “*Ey rehber*” *Sad Suresi*’ndeki “*Sad*” harfinin anlamı: “*Hakk*”; *Şûrâ*’da “*Gaf*” *Ha Mim* ‘*Ayn Sin* harflerinin anlamı: “*Hamde layık yüce, her şeyi bilen, her şeyi işiten, güçlü olan.*” manalarını vermişlerdir. *Kaf Suresi*’nde bulunan “*Gaf*” harfine, “*Güçlü olan*” manasını vermişlerdir.

Klasik usul kitaplarında *Huruf-u Mukattaa* ile başlayan yirmi dokuz sure kabul edilirken, Ahmedîyye yirmi sekiz sure kabul etmektedir. 48. sure olan *Kalem Suresi Mukattaa Harfi* ile başladığı halde onlar bu sureyi istisna ederek başındaki “*Nun*” harfini Mukattaa olarak kabul etmeyerek, müteakip ayetle beraber hokka manasını vermişler, gerekçesini de açıklamamışlardır.⁵²

Yirmi sekiz sure başında *Huruf-u Mukattaa* olarak kabul ettikleri her bir harfe bir isim isnat etmişlerdir. Ancak bu harfin tekrarında da aynı ismi tekrarlamamışlardır. Mesela “*Elif Lam Mim*” harflerinden “*Mim*”e her şeyi bilen manasını isnat etmişler; ancak “*Elif Mim Sad*” daki “*Mim*”e aynı manayı verirken, “*Ha Mim*” ve “*Ta Sin Mim*” daki “*Mim*” harflerine aynı manayı vermemişlerdir. Bunlar gösteriyor ki, harflere Allah’ın isimlerini isnat etmiş görünseler de *Huruf-u Mukattaa*’nın tamamını göz önüne aldığımızda tutarlı bir isnatları olmadığı görülmektedir.

Lahorî kolu bu harflere sayısal değer vermemekle beraber Allah’ın sıfatlarının sembolleri olduklarını kabul etmektedir.⁵³

Surelerin başlangıçlarındaki bu harfler konusunda Doğu ve Batıda yapılan Kur’an araştırmacılarında ikna edici bir açıklama ortaya konamamıştır.⁵⁴ Bu konuda en tehlikeli anlayış ise onlara kesin anlamlar yükleyip sayısal sonuçlar çıkararak insanların umutlarını veya korkularını

⁵² *DerHeilige Quran*, 574; *Türkçe Meâli ile Kurân-ı Kerim*, 938.

⁵³ Sadruddin, *Der Koran*, 8, 87, 656, 670, 680.

⁵⁴ Adel Theodor Khoury, *Kommentar*, Gütersloher, 1, 86.

beslemektir. Böyle bir anlayışın sihre denk olduğu İslâm bilginleri tarafından kabul edilmektedir.⁵⁵

8-Kur'an'da Nesh

Kâdiyân Ahmedîlerinin Kur'an-ı Kerim'deki nesh ile ilgili görüşleri ise şöyledir:

“İslâmiyetin üçüncü temel inancı vahy olunan kitaplara inanmaktır. Bu inanç dahi acayip değişikliklere uğramıştır. Müslümanların Kur'an'a inanmaları esastır. Yalnız Müslümanların Kur'an hakkında beslemeye başladıkları düşünceler gerçekten tuhaftır. Bazılarına göre Kur'an'ın bir kısmı ortadan kaybolmuştur. Bazı din bilginleri ise Kur'an metninde insanların karıştırdığı sözlerin izleri bulunduğunu söylerler. Bir kısım İslam uleması Kur'an'ın bazı kısımlarının mensuh olduğunu öğretmişlerdir. Mensuh olduğu iddia edilen ayetlerin sayısı çok fazladır. Fakat hangi ayet mensuktur hangisi değildir? Bu konuda kesin bir düşünce ileri sürülmemiştir. Böylece herkes hoşlanmadığı ayetleri mensuktur, diyerek reddetmek konusunda serbest bırakılmıştır.”

“Bir kısım ulemanın düşüncesine göre ilâhî Kelâm indirilirken Şeytan buna kendi kelâmını katmıştır. Bu konuda örnekler de ileri sürülmüştür. Demek ki, Kur'an-ı Kerim'in saf bir İlahî vahiy olduğuna dair elimizde hiçbir garanti bulunmamaktadır.” diyerek⁵⁶ Kur'an'daki “İnsa” ve “Neshi” önceki semavi Kitapların hükmünün kaldırılması, unutturulması olarak kabul etmekte;⁵⁷ ayrıca Nesh konusunda tefsir usûlü metotlarına göre bir yaklaşımın yokluğunun yanında, İslâm ulemasına ağır, mesnetsiz ithamlarda bulunmaktadırlar. Ancak bunlara, Gulâm Ahmed'e meşruiyet kazandırmak için mezhep psikolojisi ile söylenmiş beyanlardır denebilir.

10-Kâdiyânî Anlayışında Cihat

Ahmediyye hareketinin tenkit edildiği önemli noktalardan biri de cihat anlayışlarıdır. Gulâm Ahmed'e yapılan isnatlarda gayesi sona erdiğinden, din konusunda fitne kalmadığından cihada da gerek olmadığı, bu konudaki

⁵⁵ Hüseyin Yaşar, *age*, 126.

⁵⁶ Çağrı, 44.

⁵⁷ Mevlânâ Sadruddîn, *Der Koran*, 34.

hadislerin de doğru olmadığı suçlamaları yapılmakta;⁵⁸ Houtsma, İslam Ansiklopedisine yazdığı maddede Kâdiyâniliğin cihat anlayışını değerlendirirken, fiiliyatta barışçı olunması, gayr-i Müslimlere karşı cihat yaparken silahla değil, barışçı araçlarla cihat yapılması, İngiliz devletine sadakat gösterilmesi gerektiğini savunduklarını belirtmektedir.⁵⁹ Konuyla ilgili kendi kaynaklarındaki düşünceleri ise şöyledir:

“İslâm hiç bir zaman zor kullanmayı öğretmemiştir. Eğer Kur'an-ı Kerim'i, bütün hadis ve tarih kitaplarını dikkatle incelersek ve bir insanın gücü yeterince mümkün olduğu kadar dikkatle okursak yahut dinlersek bu kadar geçmiş bilgilere dayanarak kesin bir şekilde şunu anlayabiliriz ki, İslâmiyet'e yöneltilen, güya İslâmiyet zorla dini yaymak üzere kılıç kaldırmış gibi bir itiraz tamamen asılsız ve utanç verici bir suçlamadır. Aslında bu, taassuptan ayrılarak Kur'an-ı Kerim, Hadis-i Şerif ve İslamın güvenilir tarihlerini incelememiş olanların aksine tam olarak yalan ve iftiraya yönelenlerin düşüncesidir. Fakat ben doğruluğa susamış olanların artık bu suçlamaların gerçek yüzünün öğrenebilecekleri zamanın yaklaşmakta olduğunu bilirim. Kur'an-ı Kerim'de açık bir şekilde 'Dinde zorlama yoktur. Doğruluk sapıklıktan seçilip belli olmuştur.'⁶⁰ ayeti başkasını dine sokmak üzere zor kullanmanın caiz olmadığını gösterdiği gibi, hidayet bulunan bir dine, zor kullanmayı telkin eden bir din diyebilir miyiz? Mekke-i Mükerrede'deki on üç yıl boyunca bütün dostlarına gece gündüz şerre karşılık vermeyin ve sabredin, diye nasihat eden yüce Peygamberi zor kullanmakla suçlayabilir miyiz? Elbette düşmanların kötülüğü haddini aşınca ve bütün milletler İslâm dinini yok etmek üzere çabalayınca yüce Allah'ın hakimiyeti kılıç kaldıranların kılıçla öldürülmesini istedi. Yoksa Kur'an-ı Kerim asla zor kullanmayı emretmemiştir. Eğer zor kullanmak telkin edilmiş olsaydı yüce Peygamberimizin ashabı zor kullanmayı öğrendikleri için imtihan edildikleri zamanlarda gerçekten iman sahipleri gibi asla vefa göstermezlerdi. Yalnız

⁵⁸ Muhammed Ebu Zehra, Mezhepler Tarihi, (Çev.: H. Karakaya- K. Aytakin), İstanbul, 1983, 1, 278- 279.

⁵⁹ M. T. Houtsma, İslam Ansiklopedisi, MEB, İlgili Md. İstanbul, 1965.

⁶⁰ Bakara, 2/ 256.

yüce Peygamberimizin ahabının vefası öyle açık bir gerçektir ki, daha fazla açıklamamıza muhtaç değildir. Onların doğruluk ve vefalarının örnekleri öyle ortaya çıkmıştır ki, diğer milletlerde onun benzeri bulunamaz. O vefalı millet kılıçlar altında bile vefalarını ve doğruluklarını bırakmadılar. Aksine yüce ve kutsal Peygamberlerinin refakatinde öyle vefa gösterdiler ki, bir insanın kalbi imanla aydınlanmayınca içinde öyle bir vefa ve kalp temizliği baş gösteremez. Kısaca İslam'da zor kullanma yoktur. Dünyaya gelip geçmiş bütün gerçek Müslümanların hiç birisi hiçbir zaman İslamı kılıçla yaymak inancında olmamışlardır. Aksine İslâm dini kendi özel güzellikleri sebebiyle dünyaya yayılmıştır. O bakımdan sözde Müslüman oldukları halde ancak İslâm'ı kılıçla yaymak gerekir sözünden başkasını bilmeyenler ise İslam'ın özel güzelliklerini kabul etmezler.⁶¹

Kâdiyânîlerin kendi kaynaklarından yapılan bu alıntılarının yanında yine onların kendi metinlerinden savaşa müsaade edilme şartlarını da gözden geçirebiliriz:

“Din uğruna savaşın meşru sayıldığı Kur'an'da nerede yazılıdır. Aksine Allah-u Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'de dinde zorlama olmadığını bildirmiştir. O halde Meryem oğlu İsa insanları zorlama yetkisini nereden alacaktır? Bütün Kur'an sık sık dinde zorlama yoktur demekte ve peygamber efendimiz zamanında savaşa maruz bırakılan kişilerle yapılan bu savaşların dini zorla yaymak için yapılmadığını da açıkça belirtmektedir.⁶²

Savaş üç sebepten dolayı yapılır:

1 – Düşmanı cezalandırmak amacıyla,

2 – Müslümanların nefsi müdafaa için,

3–Yahut da ülkede özgürlük ortamı yaratmak maksadıyla yapılır. Bu üç durum dışında Hz. Peygamber ve mukaddes halifeleri hiçbir savaşa girişmediler.⁶³

⁶¹ Va'ad Edilen Mesih ve Mehdi Hz. M. G. Ahmed'in eserlerinden derlenmiştir. (Çev.: Dr. Muhammed Celal Şems), İslamabad, 1990, 23-24.

⁶² Mirza Gulâm. Ahmed, Ta'lim, (Çev.: Muhammed Celal Şems), İslamabad, 1988, 36-37.

⁶³ Ta'lim, 37.

Daha sonraları Kâdiyânî görüşü savunmak için cihat üzerine yapılan çalışmalarda şöyle denmektedir: Günümüzde olduğu gibi cihat, İslâm düşmanlarının karalama amacıyla en yaygın kullandıkları kelimedir. Bugünlerde de yine böyledir. Diğer taraftan Müslümanlar cihat adı altında insan haklarını ihlal ettikleri gibi her türlü terör ve vurgunculuğu cihat bayrağı altına sokmaktadırlar. Bugünkü cihat anlayışı ilk İslâm devirlerinde olmamasına rağmen bazıları bunu İslamı karalamak için uydurmuşlardır.⁶⁴

Kâdiyânî Ahmedîleri'nin cihatla ilgili görüşleri aşağı yukarı böyledir. Acaba bu anlayışın ışığı altında Kur'an-ı Kerim'in cihatla ilgili ayetlerine ne anlam verilmiştir, bunu da gözden geçirebiliriz.

11-Kâdiyânî Cihat Anlayışının Kur'an Tercümesine Yansıması

Kur'an-ı Kerim'deki cihatla ilgili ayetlere nasıl bir anlam verdiklerini anlayabilmek için iki konu ile ilgili iki grup ayeti gözden geçirmek istiyoruz. Birinci grup ayetler, cihat lafzını ihtiva eden ayetler diğeri de 'kıtal' kelimesini içeren ayetlerdir.

Kur'an-ı Kerim'de de geçen cihat kelimesi, üç temel anlama sahiptir.⁶⁵ Bunlar takat, güç,⁶⁶ meşakkat, sonuca gitmek için çok çalışmak,⁶⁷ son anlam da cehd, yani çok çalışmak, elinde olan her şeyi ortaya koymak ve tüm imkanlarını amacı için kullanmaktır.⁶⁸ Bu üç anlam Kur'an'da kullanılmasına rağmen, toplumsal ve politik hayatta daha çok cihat anlamı öne çıkmıştır. Bunun da yine üç anlamı vardır. Bilinen düşmanla savaşmak, şeytanla ve kişinin kendi nefsiyle savaşmasıdır.⁶⁹ Bu üç anlamı *Hacc Suresi*, 22/78. ve *Tevbe Suresi*, 9/41. gibi benzer ayetler içermektedir. İnsanın maddi ve manevi gelişimine engel olan, görünen ve görünmeyen kötülük güçlerini alt etmek için elden gelen tüm gücü kullanmak cihat kelimesinin anlamları arasındadır.

⁶⁴ Sheikh Nasır Ahmed, *Jehad « Heiliger Krieg » in Islam*, Frankfurt, 1991, 7-10.

⁶⁵ Râgıb, Müfredat, (Tah.: Saffvan Adnan Davudî), Beyrut, 1992, 208; Ebu Bekir Razi, *Tefsiru Garibi'l-Kur'an*, (Tah.: H. Elmalı), Ankara, 1997, 161.

⁶⁶ *Tevbe*, 9 / 79.

⁶⁷ *Mu'minun*, 24 / 53.

⁶⁸ *Kasas*, 29 / 69; *Enbiya*, 22 / 78.

⁶⁹ Râgıb, age, 208.

Kâdiyânîlerin çevirisinde ise cihat yerine daha çok “*streiten*” kelimesi kullanılmaktadır.⁷⁰ bu kelimenin Arapça karşılığı daha çok münakaşa, münazara, mücadele, mübahasedir. Mukatele ise en sonda gelen anlamlarındandır.⁷¹

Cihat kelimesinin Almanca karşılığı “*streiten*” değildir. Özellikle “*sebil*” kelimesi ile kullanıldığında hiç değildir.⁷²

Tercümelerde cihatın yerine kullanılan bir diğer Almanca kelime “*eifern*”dir. Bu kelime cihattan ziyade ictihat ve cehd anlamına gelmektedir. *Furkan, Hacc ve Lokman* surelerindeki üç ayete bu anlam verilmiştir. *Furkan Suresi, 25/52* “... *eifere mit ihm (den Quran) wider sie in großem Eifer / O(Kur'an)nunla onlara karşı büyük bir cihat yapınız.*” *Kur'an*'la yapılan cihat elbette silahla yapılan bir mücadele değildir. Kültürel bir yarış veya savaştır. *Hacc Suresi, 22/78.* “*und eifert in Allahs Sache, wie dafür geeifert werden soll.../ Allah emri için nasıl gayret edilmeli ise öyle cihat ediniz...*” Ayette Allah için genel anlamda bir gayret emredilmektedir. *Lokman Suresi, 31/15.* ayetinde “*cehd*” kelimesi de gayret ve zorlama veya tehdit anlamlarına gelmektedir.⁷³ Lokman oğluna bilginin olmadığı konularda onlara uyma derken, fiziki silahlı bir zorlamadan ziyade bilgiye dayalı bir karşı koymayı hedeflediği söylenebilir.

Almanca “*bestreben, streben*” fiilleri de kutsal savaş karşılığına konulmuştur.⁷⁴ Her iki sözcük de yine subjektif gayreti yani gayret ve say

⁷⁰ *Tevbe, 9 / 16 , 24, 40, 73, 88; Enfal, 8 / 72, 74, 75; Nisa, 4 / 95.*

⁷¹ *Wahrmund, Adolf, Neu Arabischen und Deutschen Sprache Band, II, Beyrut, 1990, 409; Krotkoff, Georg, Langenscheidts Taschenwörterbuch, Der Arabischen und Deutschen Sprache, München, 1994, 408.*

⁷² Cihadın kökü olan «*cehede*»nin Almanca anlamları: *sich bemühen*: yorulmak, çalışmak; *anstrengen*: yormak, *sich anstrengen*: yorulmak, didinmek; *quälen*: rahatsız etmek, işkence etmek; *anspannen*: çalıştırmak; *streben*: elde etmeye çalışmak, ilgili kelime «*sebil*» kelimesi ile kullanıldığında ise, *kämpfen*, kafirlere karşı savaş açmak anlamına gelmektedir. *Wehr, Haus, Arabisches Wörterbuch, für die Schriftsprache der Gegenwart und Supplement, Weisbaden, 1997, 128 - 129.*

⁷³ *Karl Stenerwald, Almanca Türkçe Sözlük, İstanbul, Wiesbaden, 1974, 168.*

⁷⁴ *Ankebut, 29 / 6, 70.*

etmeyi ifade etmekte,⁷⁵ ilgili ayetlerde bu anlama gelmesi daha uygun görülmektedir.

Bakara 2/218. ayetinde “.....und hart ringen /...sert güreşenler.” anlamı verilmiştir. Halbuki ayet “....Allah yolunda savaştılar...” anlamını açıkça ifade etmektedir. Kâdiyânî çeviri ise doğrudan cihadı ifade eden bir çeviriden ziyade mecazi bir anlamı hatırlatmaktadır. Yine Al-i İmran Suresi, 3/142. ayetine de “die gottesstreite / Tanrı’nın savaşçıları” dendiği halde ayeti kerimede Allah’a izafet yoktur. Belki “sizden savaşanlar...” anlamı verilseydi yerinde olurdu.

Alman dilinde yüz yüze savaşma, vuruşmanın fiili “*kämpfen*” dir.⁷⁶ İlgili *Kur’an* çevirisinde “*cihat*” fiiliyle ifade edilen savaş manalarında “*kämpfen*” anlamı çok az verilmiştir. Bunlar da sadece *Tevbe Suresi* ile *Mümtehine Suresi*’ndeki ayetlerdir.⁷⁷

Kur’an-ı Kerim savaşla ilgili diğer bir kelime daha istimal etmektedir. Bu da “*kıtal*” ve “*mukatele*”dir. Bu iki kelime teke tek yada topluca dövüşmeyi vuruşmayı ve öldürmeyi anlatmak için konulmuştur. *Kur’an-ı Kerim*’de “*katl*” kökünden gelen türevleriyle beraber yüz altmış civarında sözcük bulunmaktadır. “*Katl*” kökünden gelen kelimelere mecaz ve ikinci anlamlarına sapmadan doğrudan kelimelerin Almanca karşılığı olan “*kämpfen*” kelimesi kullanılmıştır.⁷⁸

Kâdiyânîler çevirilerinde “*cihat*” kelimesinin karşılığı olarak, anlayışlarını destekleyebilmek için *Kur’an* ayetlerinin Almanca karşılığını doğrudan vermek yerine ya kelimelerin ikinci anlamlarını tercih etmişler ya da mecazi anlamlarına yönelmişlerdir. Bu da çeviride ihmallere ve anlam kaymalarına yol açmıştır. Çevirinin doğrudan sorumluluğunu ismen bazı kişi ve kişilerin üstlenmemesi bu tür bilimsel yanlışlıkları doğrudan hareketin liderine yöneltmiştir. Dolayısıyla liderin şahsında tüm grup töhmet altında kalmıştır.

⁷⁵ Duden, *Deutsches Universal Wörterbuch*, Mannheim, 1989, 247.

⁷⁶ Duden, 805.

⁷⁷ *Tevbe*, 9/20; *Mümtehine*, 60/1.

⁷⁸ *Bakara*, 2/190,193,216; *Nisa*, 4/76; *Tevbe*, 9/4,36,11; *Hacc*, 22/39.

12-Kâdiyânîlerin Nübüvvet Anlayışı

Onlar bu konudaki görüşlerini *Ahzab Suresi, 33/40.* ayetine dayandırmışlardır. İlgili ayeti kerimenin “*Muhammed sizden birisinin babası değildir, fakat Allah'ın Rasulüdür...*” bölümüne kadar bir problem yoktur.

Ancak bundan sonra gelen “*Hatm*” kelimesini çoğunluk “*Hâtim*” okurken, Asım kıraatine göre “*Hâtem*” olarak okumuşlardır.⁷⁹ Hâtim olarak okunduğunda ayetin anlamı Muhammed Allah'ın elçisi ve Peygamberlerin sonuncusu ya da onları mühürleyen demektir. Aynı kelimeyi “*Hâtem*” okuduğumuzda ismi alet yani mühür anlamına gelmektedir. Bu durumda ayetin, anlamı “*Hz. Muhammed peygamberlerin mührüdür.*” şeklinde anlaşılacak istenmiş, ancak bu okuyuşa da Muhammed nübüvveti tamamladı anlamı verilmiştir.⁸⁰

Tefsir kaynaklarındaki mühür yorumunu kendilerine mesnet edinen Kâdiyânî görüş ilgili ayete “*Muhammed Allah'ın elçisi ve Peygamberlerin mührüdür.*” anlamını vermişlerdir.⁸¹ İslâm dünyasındaki tepkiyi azaltabilmek için mezkur ayete dipnotu düşerek “*Peygamber Muhammed'den sonra öğretisini Muhammed'in mührüyle tasdik ettirmeyen hiçbir peygamber gelmeyecektir.*” demişlerdir.⁸²

Yeni bir peygamber gelme yolunu böyle açtıktan sonra o peygamberi anlatan ayetler ve kehanetler bulunması gerekliydi. Onları bulmak zor olmamıştır. Önce *Barnaba İncil'*ine başvurulmuş, burada geçen “*Paraklet*” kelimesi Ahmed anlamına geldiği ve Hz. Muhammed'in geleceğini müjdelediği anlatıldıktan sonra, aynı kelime Muhammed'in Ahmed adında bir vekilinin geleceğini de vurgulamakta olduğu kabul edilmiştir. Bu gaybî bilgi önce Muhammed (as) gelmesiyle gerçekleşmiş, sonra da Ahmedîyye

⁷⁹ Kurtubî, 14/196.

⁸⁰ Râgıb, 275; Zemahşerî, 3, 544 - 545; Ebu Hayyan, 8, 485.

⁸¹ İlginç olan Türkçe meallerde peygamberlerin sonuncusu anlamı verilirken (İzmirli, 2 / 231; Atay-Kutluay, 422 ; Özek ve arkadaşları, 422) Almanca çevirilerde «*siegel/mühür*» olarak tercüme edilmiştir. (Ullmann, 342; Henning, 405; Paret, 296; Khoury, 322; von Denffer, 315); ilgi çeken bir açıklama Kurt Rudolf, gelmektedir: “*Peygamberlerin mührü*” manî dininden gelen bir anlayıştır. *Der Koran*, 383.

⁸² *Der Heilige Quran*, 644.

hareketinin kurucusu, va'ad edilen Mesihin zamanımızda gelmesiyle bu kehanet tamamlanmıştır, yorumuna gidilmiştir. Bu açıklamalar *Saff Suresi, 61/6.* ayetinin dipnotunda verilmektedir.⁸³

Gulâm'ın geleceğini haber veren başka ayetler de olmalıydı. Cuma Suresi, 62/3. ayette "*Henüz onlara katılmamış bulunan diğer insanlara da*" buyurulmaktadır. Onlar buradaki kapalıktan yararlanmasını bilmişler ve buna bir yorum ilave ederek, ayetin İslâm'da va'ad edilen Mesih ve Mehdinin geleceğinden haber veriyor; onun ashabıyla Peygamber Muhammed'in ashabı arasında bir kıyaslama yapmaktadır, demişlerdir.⁸⁴

"*Şahitlik edene de şahitlik edilene de and olsun.*" *Buruc Suresi, 85/3* ayetinde açık bir anlamdan ziyade sembol varlıklar murat olduğu ortadadır. Fakat Kâdiyânî anlayış bunu fırsat bilmiş ve kendi görüşleri doğrultusunda yorumlayarak, "*Bu şahitler Peygamber Muhammed'in gerçekliğini güçlendirmek için ahir zamanda ortaya çıkarlar. Va'ad edilen Mesih hakkında diğer kitaplarda da kehanetler vardır. Böylece o şahitlenmiş olacaktır.*"⁸⁵ demişlerdir.

"*Güneş ve Ay bir araya toplandığı zaman*" *Kiyame Suresi, 75/9* ayetiyle *Kur'an-ı Kerim*, Gulâm Ahmed'in gelişini, hatta 1896 yılı Ramazan ayında güneş ve ay tutulmasını bile haber vermiştir,⁸⁶ yorumuna gitmişlerdir.

Bir fırkanın görüşlerini doğrulamak için Allah'ın ayetlerine nasıl tarafgir yorumlar verildiği bu örneklerde açıkça görülmektedir.

İlâhî vahyin, değerli ve akıllı bir varlık olan insana ulaştırılması yükümlülüğü kendisine verilen görevli insanlara peygamber denmektedir. Diğer bir anlamda Yaratıcı ile yaratılan arasındaki manevi bağları kuran, vahyin aracısı olan kişiler peygamberlerdir. Bu bakımdan vahiy ile peygamber arasında sıkı bir sebep sonuç bağlantısı bulunmaktadır. Eğer İlâhî irade kurumsal bir vahiy şeklinde tecelli etmişse, buna muhatap olan şahıs, insanlara Allah'ın emirlerini bildirmekle mükellef olan bir peygamberdir.

⁸³ Der Heilige Quran, 647.

⁸⁴ Der Heilige Quran, 647.

⁸⁵ Der Heilige Quran, 648.

⁸⁶ Der Heilige Quran, 647.

Kurumsal vahyin birinci muhatabı olan peygamberin muhatapları da onun bildirdiği ilâhî iradeyi kabul veya ret noktasında sorumludurlar. Bu bakımdan vahiy, peygambere ne kadar sorumluluk getiriyorsa, onun tebliğini alanlara da o kadar önemli bir sorumluluk yüklediğinden kurumsal vahyin, diğer bir anlamda peygamberlik kurumunun sona erip ermediği konusu İslâm Dini, Müslümanların bütünlüğü ve iç barışı açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Hz. Peygamberin vefatından bu yana zaman zaman gündeme gelip, zihinleri meşgul eden bu konu *Kur'an*'da *Ahzab Suresi*, 33/40. ayette ele alınmıştır. Bağlam yönünden Hz. Muhammed (as)'ın Hz. Zeynep'le evliliğindeki itirazları bertaraf etmek için sevk edilen ayet, içindeki "Hateme'n-Nebiyîn" ifadesinden dolayı Peygamberlik kurumunun sona erip ermediği konusunda da tartışmalara konu olmuştur. Ancak *Kur'an*'dan sonra ikinci temel kaynak olan hadis kitaplarında Hz. Peygamberden gelen pek çok rivayet,⁸⁷ ayette tam açık olmayan bu konuyu izaha kavuşturmuş, Hz. Peygamberden sonra başka bir peygamber gelmeyeceği sahabe arasında ittifakla kabul edilmiştir.⁸⁸

Tefsir bilginlerinin *Ahzab Suresi*, 33/40. ayetin "Hateme'n-Nebiyîn" bölümünden anladıklarını tarih sıralamasına göre özetlersek; *Taberî*, Peygamberlik sona ermiş, bu kapı kıyamete kadar hiçbir surette açılmayacak şekilde Hz. Muhammed tarafından mühürlenmiştir;⁸⁹ *Gazâlî*, Hz. Muhammed'den sonra hiçbir Peygamber gelmeyeceği konusunda icma' vardır,⁹⁰ derken; dirayetin ünlü müfessirleri de, Hz. Muhammed'den sonra peygamber gelmeyecektir,⁹¹ demektedirler. Rivayet tefsirinin önde gelen bilginleri, *Alaadin Bağdadî*, adı geçen ayeti yorumlarken, peygamberlik, Hz.

⁸⁷ *Buhârî*, Menâkıb, 18; *Tefsîr*, 1715; *Müslim*, İmân, 327; *Mesâcid*, 5; *Tirmizî*, Siyer, 5; *Fiten* 43; *Ebu Dâvûd*, *Fiten*, 1; *İbn Mâce*, *İkâme*, 25; *Ahmed bin Hanbel*, I, 296; II, 398, 412...

⁸⁸ *Mevdûdî*, *Tefhîm*, IV, 472.

⁸⁹ *Taberî*, *Câniu'l-Beyân*, XXII, 12.

⁹⁰ Muhammed Ebu Hamid Gazâlî, *el-İktisad fi'l- İtikad*, Mısır, ?, 123

⁹¹ Cârullâh Zemahşerî, *Keşşâf*, III, 544; Râzî, *Tefsîr*, XXV, 214; Beydâvî, *Tefsîr*, II, 247; Nesevî, *Medârik*, III, 69.

Muhammed'le sona ermiş, ondan sonra ne bir peygamber, ne de ona ortak biri gelecektir, demiş;⁹² *İbn Kesir*, Hz. Peygamberden sonra her kim peygamber olduğunu söylüyorsa, o yalancı, düzenbaz, deccal, ve kafirdir;⁹³ *Şevkânî*, Hz. Muhammed son peygamberdir, peygamberlik zinciri onunla mühürlenmiştir;⁹⁴ Şia'nın önemli müfessirlerinin önde gelenlerinden *Tabersî*, Muhammed (as) son peygamberdir ve onunla peygamberlik mühürlenmiştir, ve onun dini kıyamet gününe kadar devam edecektir, demektedir.⁹⁵ Hz. Peygamberden sonra peygamberlik iddiasında bulunan kişinin kafir olduğu konusunda Müslümanlar arasında görüş birliği vardır.⁹⁶ Tefsir literatürünün farklı alanlarına mensup bilginler Hz. Muhammed'in son peygamber olduğunda ortak bir görüşe sahiptirler.

Kaynakça:

Kur'an-ı Kerim

Ahmed bin Hanbel, *Müsned*, I – IV, İstanbul, 1402 - 1982.

Âlûsî, Şihabüddin Mahmud, (Ö.1270 / 1853) *Râhû'l-Ma`ânî fi Tefsiri'l-KurAni'l - 'Azim Fi Seb'î'l Mesânî*, I - XXX, Beyrut,?.

Atay, Hüseyin – Kutluay, Yaşar, *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı*, Ankara 1980.

Beydâvî, Ebu Said Abdullah b. Ömer, (Ö. 683 / 1286) *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl* I - II, İstanbul, ?.

Buhârî, Muhammed b. İsmail, (Ö.256 / 869), *el-Câm'iu's-Sahih*, İstanbul, 1979.

Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Usûlü*, Ankara, 1976.

Der Koran, *Vollständige Ausgabe*, Wilhelm, Heyne Verlag, Münih, 1994.

⁹² *Hâzin*, Alâuddin Muhammed b. İbrahim, II, 486.

⁹³ *İbn Kesîr*, *Tefsîr*, III, 494.

⁹⁴ *Şevkânî*, *Tefsîr*, IV, 357.

⁹⁵ Ebu Ali *Tabersî*, *Mecma`u'l-Beyân*, VIII, 568.

⁹⁶ Mahmud *Âlûsî*, *Râhû'l- Ma`ânî*, XXII, 41.

- Duden, *Deutsches Universal Wörterbuch*, Mannheim, 1989.
- Ebu Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistanî (Ö. 275 / 888), *es-Sünen*, Mısır, 1371 - 1952.
- Ebu Hayyan, Muhammed b. Yusuf, el-Gırnâtî, *el-Bahru'l-Muhît fi't-Tefsir*, Beyrut, 1992 - 1412.
- Ebu Zehra, Muhammed, *Mezhepler Tarihi*, (Çev.: H. Karakaya – K. Aytekin), İstanbul, 1983.
- Fıġlah, Ethem Ruhi, *Çağımızda İtikâdî İslâm Mezhepleri Tarihi*, İstanbul, 1986.
- Fıġlah, Ethem Ruhi, *Kâdiyânîlik (Ahmediyye Mezhebi)*, İzmir, 1986.
- Gazâlî, Muhammed Ebu Hamid *el-İktisad fi'l- İtikad*, Mısır, ?
- Hazin, Alâuddin Muhammed b. İbrahim, (Ö. 741 / 1340), *Lubâbu't-Te'vil fi Maani't -Tenzil*, I - IV, İstanbul, 1317.
- Henning, Max, *Der Koran* (A. Schimmel) Stuttgart, 1996.
- Houtsma, M. T., *İslam Ansiklopedisi*, MEB, İlgili Md. İstanbul, 1965.
- Hübsch, Hadayatullah (Mitglieder der Ahmadiyya Muslim Gemeinde), *Kur'an Übersetzungen Aus Müslimischer Sicht, Der Arabische Almanach Zeitschrift Für Orientalische Kultur*, 2000 / 01, Berlin.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâil (Ö.774 / 1372), *Tefsiru'l-Kurani'l-Azim*, I - IV, Beyrut, 1969 - 1377.
- İbn Kuteybe, Ebu Muhammed Abdullah b. Müslim (Ö.276 / 889), *Te'vîl-i Müşkili' l-Kur'an*, Kahire, 1973.
- İbn Mâce, Ebu Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvinî, (Ö. 276 / 889) *Sünen*, Mısır, 1953 - 1373.
- İbn Manzûr, Cemaleddin Muhammed b. Muharrem el-Ensarî, *Lisânü'l - Arab*, Beyrut, 1994 - 1414.
- İbnü'l-Cevzî Abdrrahmân, *Nizhetü'-A'yuni'n-Nevâzir fi İlmi'l-Vücûhi Ve'n-Nazair*, Beyrut, 1987.
- İncil, *Kutsal Kitap*, İstanbul, 2001.
- Khoury, Adel Theodor *Kommentar*, Gütersloher, 1990.
- .Krotkoff, Georg *Langenscheidts Taschenwörterbuch, Der Arabischen : und*

Deutschen Sprache, Münih, 1994.

Mevdûdî, Ebu'l-Âlâ, *Tefhîmu'l-Kur'an* (Çev.:Heyet), I - VII, İstanbul, 1986

Mevlânâ Muhammed Ali, İslâm Dini (İngilizceden Çev.: Naciye Hamdi Akseki), İstanbul, 1946.

Mevlânâ Sadruddîn, *Der Koran*, Arabisch- Deutsch Übersetzung, Einleitung und Erklärung, Lahor, 1964.

Mirza Başiruddin Mahmud Ahmad, *Çağrı*, (Derleyen: Muhammed C. Şems) U.K.,1993

Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed, *Ahmedîyetin Mesajı* (Çev.: Abdulgaffar Han), U.K., 1993.

Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed, Halifetü'l-Mehdi ve'l-Mesih II, *Kur'an-ı Kerim'in Tefsirine ve Araştırmasına Giriş*, (Çev.: Şinasi Siber) İslamabad, 1992.

Mirza Gulâm Ahmed Va'ad Edilen Mesih ve Mehdi, (Türkçesi: Dr. Muhammed Celal Şems), İslamabad, 1990.

Mirza Gulâm Ahmed, *İslâmiyetin Öğrettiği Esaslar* (Çev.: Şinasi Siber), İslamabad, 1992.

Mirza Gulâm. Ahmed, *Ta'lim*, (Çev.: Muhammed Celal Şems), İslamabad, 1988.

Mirza Nasır Ahmed, *Der Heilige Quran*, Einleitung, Rabwah, Pakistan, ?.

Mirza Tahir Ahmed,*Türkçe Meâli ile Kur'an-ı Kerim*, (Çev.: Dr. Abdulgaffar Han), İslamabad, 1990.

Muhammed Fuad Abulbakî, *el Mu`cemu'l-Müfehres*, Kahire, 1988.

Müslim, Ebu-l Huseyin Müslim b. Haccâc (Ö. 261 / 874) *el- Câmiu's-Sahih*, Mısır, 1956 - 1375.

Nesefî, Ebu'l-Berakât Abdullah b. Ahmed, (Ö. 710 / 1310) *Medâriku't-Tenzîl ve Hakaiku't-Te'vîl*, Beyrut,?.

Özek , Ali, (veArkadaşları), *Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli*, Medine, 1987 - 11407.

Paret, Rudi, *Der Koran Übersetzung*, Stuttgart, 1996.

Râgıb, el-İsfahânî, *Müfredatu Elfâzi'l-Kur'an*, (Tah.: Saffvan Adnan Davudî),

Beyrut, 1992.

Razi, Ebu Bekir, Tefsiru Garibi'l-Kur'an, (Tah.. H. Elmalı), Ankara, 1997.

Râzî, Fahreddin Muhammed b. Ömer, (Ö.606 / 1209), *Mefâtihu'l-Gayb*, I - XXXII, Kahire, 1937.

Rudolph, Kurt, *Der Koran*, Leipzig, 1965.

Sheikh, Nasır Ahmed, *Jihad « Heiliger Krieg » im Islam*, Frankfurt, 1991.

Steuerwald, Karl *Almanca Türkçe Sözlük*, İstanbul, Wiesbaden, 1974.

Suyutî, Celâleddin Abdurrahman, (Ö.911 / 1505) *el-İtkan fi 'Ulumi'l-Kur'an*, I - II, Beyrut, 1987 - 1407.

Şevkânî, Muhammed b. Ali, (Ö.1250 / 1830), *Fethu'l-Kadir el- Câmi'u Beyne Fenniyyi'r-Rivayeti ve'd-Dirayeti min 'Ilmi't-Tefsir*, Beyrut, 1964 - 1383.

Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir (Ö.310 / 922), *Câmiu'l-Beyan fi Tefsiri'l-Kuran*, I - XXX, Beyrut, 1987 - 1397.

Tabersî, Ebu Ali el- Fadl b. el-Hasan (Ö.561 / 1165), *Mecmau'l-Beyan fi Tefsiri'l-Kur'an*, I - X, Beyrut, 1988 - 1408.

Tevrat, *Kutsal Kitap*, İstanbul, 2001.

Tirmizî, Ebu İsa Muhammed b. İsa b. Serve (Ö.279 / 802), *Sünen*, Hıms, 1967.

Ullmann, Ludwig, *Der Koran*, Münih, 1980.

Von Denffer, Ahmed, *Der Koran die Heilige Schrift des İslam in Deutsch Übertragung*, İslâmabad-Münih, 1996.

Wahrmund, Adolf, *Neu Arabischen und Deutschen Sprache Band*, II, Beyrut, 1990.

Wehr, Haus, *Arabisches Wörterbuch, für die Schriftspache der Gegenwart und Supplement*, Wiesbaden, 1997.

.Yaşar, Hüseyin *Kur'an'da Anlamı Kapalı Ayetler*, İstanbul, 1997.

Zemahşerî, Muhammed b. Ömer, (Ö.528 / 1133), *Keşşâf 'an Hakâiki Gavâmidi't-Tenzîl ve 'Uyûni'l-Ekâvîl fi Vücûhi't-Te'vîl*, I - IV, İskenderiye, 1987 - 1407.